
APPENDIKS

TILGODESER FÆLLES MÅL

- Start fællessang op
- Få nye idéer til fællessang
- Bliv inspireret, så det lykkes!

FÆLLESSANG

MORGENSANG

Levende
Musik i Skolen

HVORFOR FÆLLESSANG?

DET, VI KAN MÆRKE

Når vi synger sammen, vil mange - måske de fleste - mærke et sammenhold og en fornøjelse ved at samarbejde om sangen. Det styrker fællesskabet, og konflikter kan synes mindre og uvigtige, når man har sunget sammen. Når man synger, bruger man kroppen til at skabe lyden, og lyden er i kroppen, fordi den fungerer som klangbund. Det giver en meget personlig oplevelse, som man deler med resten af gruppen. Når man synger sammen, kan man nyde musikken og glædes over lyrikken, og man kan grine sammen - også af sig selv - når en melodi går uventede veje, mens man lærer den!

Det er konfliktnedtrappende at synge sammen og samtidigt meget inkluderende: Man får en plads i kredsen og hører til fx i en morgensamling. Der er plads til alle udtryk.

Hvis fællessang er morgensang på en skole, er fællessangen starten på dagen, hvor et sangligt 'godmorgen' giver et godt afsæt til læring, udvikling af sociale kompetencer og samarbejde.

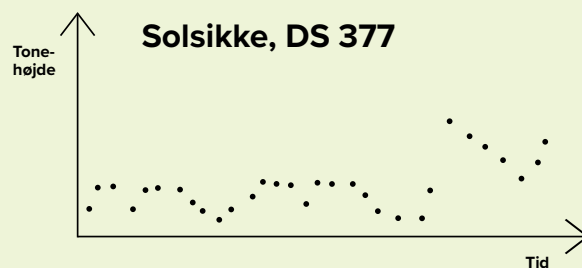
DET, FORSKNINGEN SIGER

Når man synger sammen, sker der spændende, fysiologiske processer i kroppen. Og det gør der, hvad enten man synes, man synger godt eller ej. En tysk-amerikansk forskergruppe har påvist, at korsang - som er fællessang - kan sænke kortisol-niveauet i kroppen og forøge forekomsten af immunglobulin A (IgA). Kortisol er et hormon, der er forhøjet hos folk, der lider af langvarig stress, mens IgA er et antistof, der spiller en rolle for kroppens immunforsvar. Passiv lytning har ikke samme virkning - man skal selv være aktiv og synge!

Den afslapning, mange vil føle blot ved at synge, kan endda yderligere forstærkes ved, at endorfiner frigøres, når man synger. Endorfiner fungerer som kroppens eget morfin - og kan give en hel lykkerus. Desuden forhøjes oxytocin-niveauet. Oxytocin er et hormon, som har betydning for tilknytning til andre individer i flokken. Så kroppen er en aktiv, positiv medspiller, så snart første tone slås an til fællessang.

Hvordan indstuderer man nye sange med børn?

- Man kan lytte til en indspilning af sangen.
- Man kan spille sangen selv.
- Man kan lade eleverne prøve at tegne melodiens forløb, fx i et K-system. Er der måske en dramatisk spænding i musikken som i en berettermodel til en novelle? Tal om de forskellige løsninger.

- Man kan synge en linje ad gangen og lade eleverne gentage.
- Eller man kan nøjes med at synge mindre bidder, som eleverne skal fortsætte.
- Man kan dele eleverne op i 4 grupper, som 'har' en linje hver. De synger efter hinanden - helst uden pauser, men med en masse grin.
- Man kan lave 'musik-memory': To elever er 'den'. Resten er sammen to og to og finder på en sang, de kan synge 1. og 2. linje af. De synger hver sin, når de bliver prikket. Var der stik?
- Man kan lave quizzer om, hvilken gruppe der er bedst til at huske en ny melodi.
- Man kan lave benspænd: Lav nogle små bevægelser, mens I synger, fx bare: klap, klap, tramp, tramp.

Hvis der er kor på skolen, så udnyt de elevers øvelse i at lære melodier. Lad dem være side-mandsoplærere.

Forsidebillede: Colourbox

HVIS DU SKAL STARTE MORGENSANG FRA SCRATCH

HVILKEN SLAGS MORGENSANG VIL JEG HAVE?

Hvad kommer du til at tænke på ved ordet 'morgensang'? Er det dødkedelige morgensamlinger, hvor lærerne fortvivlet tyssede på de af eleverne, som ikke sang med? Eller er det festlige godmorgen-seancer med både musik og humor? Og hvad er det, der vil gøre forskellen? En vigtig ting er - som altid - din forberedelse. Hvis du udstråler, at du KAN og VIL, så har du mulighed for at begejstre flokken til at gøre det, du gerne vil have dem til at gøre. Og det betyder ikke, at du skal have et repertoire som fransk klovn eller opøve 10 gode vitser. Det kommer hurtigt til at klinge hult. Du skal definere - og helst i samarbejde med god ledelse og kolleger - hvordan morgensangen skal 'strikkes sammen'.

ER DET BARE MIG, DER SIDDER OG SPIL- LER, ELLER KAN JEG AFSPILLE MUSIK?

Kan du spille klaver, og bliver det forventet af dig? Hvis svarene er 'nej' og 'ja', så er det op ad bakke. Men der er andre muligheder.

Lær fx 10 forskellige sange, som kan bruges til morgensang, og som du har en god mulighed for at lære at spille, evt. bare akkorder uden melodi. Læg et par nye til, når overskuddet er der.

1. Find ud af, hvordan du kan få afspillet akkompagnement til andre morgensange. Har I abonnement til en portal med den mulighed? Kan du finde sangen på YouTube? Eller på en af streamingtjenesterne?
2. Måske bliver I nødt til at synge uden akkompagnement en gang imellem. Så skal du have mod og lyst til at stille dig op og synge for. Hvis det passer til sangens genre, kan du have indstuderet en klapperytme med en af dine musikklaser, som de klapper undervejs, så det ikke er så bart. I kan lave en lille bodypercussion som mellemstil. I kan nøjes med lidt færre vers.
3. Find ud af, om der er de installationer, du har brug for, i morgensangslokalet (interaktiv tavle, projektor, klaver, PA-anlæg ...)

Hvordan morgensang?

Lærer:

Hos os fungerer morgensangen som info-central:

- Hvem er på ekskursion i dag?
- Hvad har 3. klasserne haft emne om - og viser frem?
- Det er jævndøgn, og øh, hvad betyder det?
- De fire kornsorter står på klaveret den dag, vi synger 'Marken er mejet'.
- 0. klasserne har deres selvavede vindmøller med, og vi synger 'Blæsten kan man ikke få at se'.

Desuden kan jeg instruere den kanon, vi skal synge i dag.

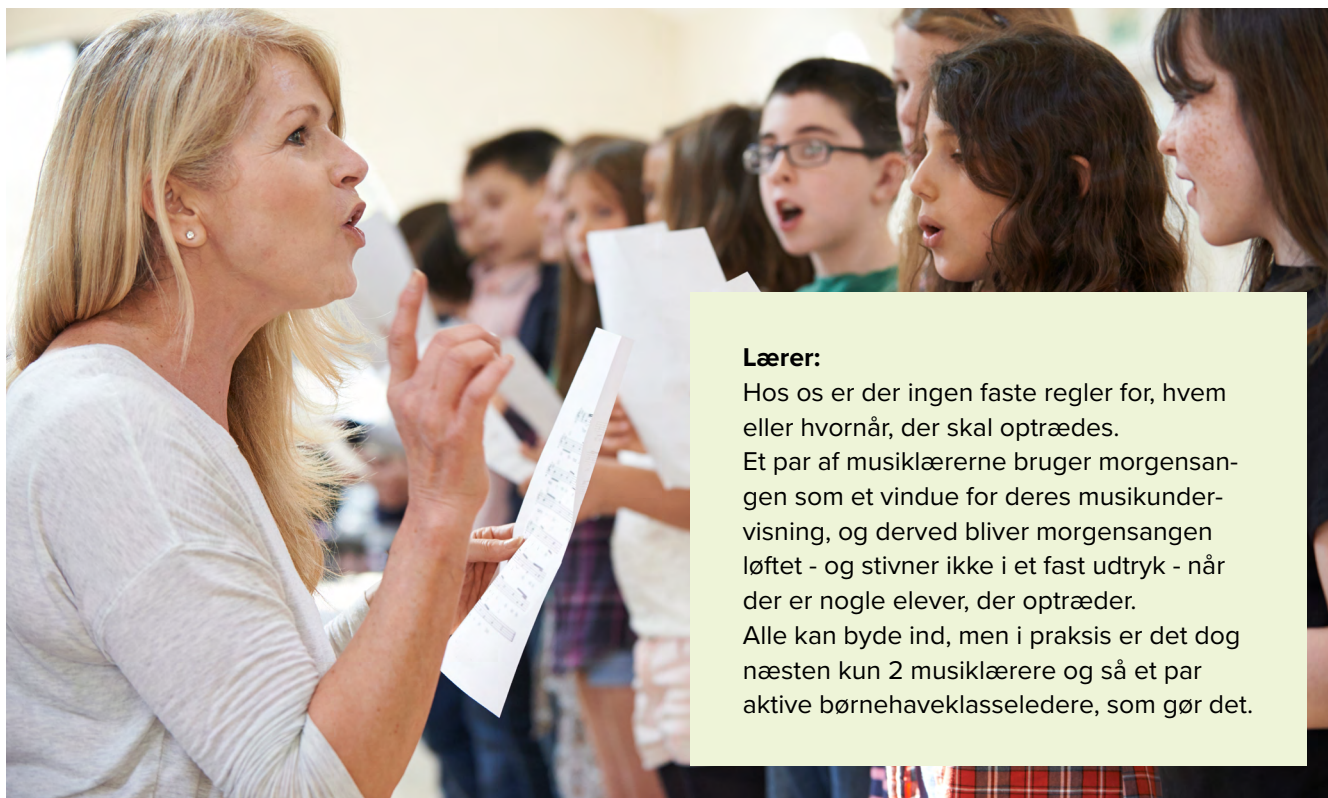
Jeg kan lave et par sjove er-vi-nu-parat-til-at-synge øvelser.

Eller jeg kan bede alle om at vende 180 grader og synge til forældrene, som står bagest i salen.

Og vi synger selvfølgelig altid en sang!

Foto: Colourbox

Lærer:

Hos os er der ingen faste regler for, hvem eller hvornår, der skal optrædes. Et par af musiklærerne bruger morgensangen som et vindue for deres musikundervisning, og derved bliver morgensangen løftet - og stivner ikke i et fast udtryk - når der er nogle elever, der optræder. Alle kan byde ind, men i praksis er det dog næsten kun 2 musiklærere og så et par aktive børnehaveklasseledere, som gør det.

SKAL ELEVERNE OPTRÆDE TIL MORGENSANGEN?

Skal eller kan? En morgensang er et fantastisk taknemmeligt sted at optræde med noget, man er lidt usikker på. Det bliver nemt lidt svært, hvis det er et krav. Hvis det derimod er noget, det sker somme tider, kan det være med til at booste morgenen med et frisk pust af modige elever, der viser, hvad de har arbejdet med.

HVILKE GENRER AF SANGE?

Har din skole allerede en morgensangstradition med nogle sange, som eleverne kender og er glade for at synge? Så tag udgangspunkt der. Hvis ikke, så arbejd sammen med dine musikkolleger, så I får opøvet et fælles startrepertoire, som dur. Det er helt essentielt, at eleverne har en fornemmelse af mestrings - at de kan sangen - når de skal stå sammen og synge. Alt andet kan kvæle en morgensangstradition i fødslen.

Sangene er ikke 'sundhedsskabende' som sange betragtet. Derfor er genren ikke afgørende - heller ikke 'den danske sangskat'. Det er handlingen - at synge sammen - der er det vigtige.

Førhen havde det at synge sammen en samfundsfunktion ved at hylde Gud, konge og fædreland. I dag er sangen autonom på den måde, at vi synger for vores egen skyld. Derfor er repertoiret mere sammensat. Holdningen,

at vi skal bevare sangskatten, er et æstetisk argument, som man må forholde sig til. Vi er nok ikke alle kulturelt enige om, at sangskatten er i særklasse god og skal bevares. Men tag diskussionen, og tag nogle af sangene fra sangskatten med.

Generelt er det kedeligt altid at synge den samme slags sange, så vælg noget forskelligt.

Hav bevægelse med, når det er muligt - bodypercussion, tramp, klap, dunk sidemanden i ryggen, hop fire gange, stræk jer osv. osv.

Hvordan kan klassernes musikundervisning støtte den fælles sang ved morgen- og fællessamlinger?**Lærer:**

Det er best practice hos os, at musiklærerne bruger tid på at lære morgensangene i musiktimerne. Til gengæld er der som regel kun et par nye morgensange pr. måned. Det er under alle omstændigheder en dejlig måde at starte enhver musiktime på:

At synge et par sange sammen for at sætte en stemning og et fokus på resten af modulet.

Foto: Colourbox

ER DER EN DAGSORDEN FRA LEDELSEN?

Har ledelsen en dagsorden med at have morgensang? Dette punkt er vigtigt, fordi ledelsen meget gerne må være synlig og deltage i morgensangen. Altså skal ledelsen synes, at morgensangen er vigtig at bruge tid og lærer-planlægningskræfter på.

Aftal med ledelsen, hvilke forventninger de har til morgensangen om fx at være opdragende eller dannende. Er morgensangen et tilbud eller mødepligt? Aftal, om lærer-planlægningsarbejdet kan honoreres med timer.

ELEVERNES MORGENSANG

Giv eleverne ejerskab til morgensangen!

De kan være med til at planlægge morgensangen, fx:

- 5.b bestemmer morgensangene i næste uge.
- 6.a har arbejdet med 'historien i sangen' og læser op.
- 4.x har valgt et nummer fra 'Just Dance'.
Op på tavlen med det og dans!
- En klasse har den tjans at stå oppe omkring klaveret og synge for på de sange, klassen har valgt til morgensangslisten.

Giv eleverne lov til at bestemme under ansvar fra dig. Lad skolens KulturCrew øve sig og give morgensangen en ny kant ved, at de står for planlægning og gennemførelse. KulturCrew kan give eleverne ejerskab til de ting, der sker på skolen, og lærer dem at samarbejde med hinanden, lærerne og omverdenen.

FÆLLESSANG SOM MUSIK-MARKØR

Fællessang er ikke kun morgensang.

Det ideelle scenarie ville være at skabe en kultur med eleverne, så det føles naturligt at bryde ud i sang, hver gang I er samlede af en eller anden grund. Det KAN lade sig gøre, men det kræver en masse godt arbejde og ønske fra omgivelserne om, at det er det, I vil! Skolen kan markere sig som en syngende fællessangsskole på forskellige måder fx i byrummet og gerne i samarbejde med andre skoler med fx:

Syngestationer

Lav 'syngestationer' et antal steder i byen en lørdag formiddag. Kopier sangtekster til de forbipasserende (som forhåbentlig stopper op). Alle syngestationerne synger fx tre fællessange på det samme tidspunkt sammen med de forbipasserende, som nu stopper op. Hvis folk går videre undervejs, kan de måske høre en syngestation fortone sig, mens en ny dukker op.

Her synger vi!

Gør det til en ufravigelig vane, at I synger, når I fx starter en fællestime.

Skriv - gerne i samarbejde med elever - skolens sang, som I kan lære udenad.

Hav altid udstyret stående klar, eller kopier sangtekster.

INSPIRATION UDEFRA

- Sanghjælp fra den lokale musikskoles sangpædagog - Åben Skole-samarbejde - og gerne i samarbejde med en eller flere andre skoler.
- Fællestime for lærere og elever med tips og repertoire - mesterlære via en erfaren musiklærer.

KulturCrew, 2021

ET PAR GODE LINKS

[Sangens kemi →](#)

[KulturCrew →](#)

[Det er sundt at synge sammen →](#)